

Evaluering av utstyrstilskudd for yrkesfag

Tilskudd til utstyr gir et løft for yrkesfag

En ny tilskuddsordning for utstyr har gitt et løft for yrkesfaglige utdanninger på kort sikt, viser denne rapporten. Hvilke effekter ordningen vil ha på investering på lengre sikt, er mer usikkert.

RAPPORT | SIST ENDRET: 21.06.2022

Tittel:

Forskningsbasert evaluering av modeller for tilskudd til utstyr i fag- og yrkesopplæringen. Statusrapport utarbeidet for Utdanningsdirektoratet

Rapporten:

[Last ned rapporten \(PDF\)](#)

Utgiver:

Oslo Economics, Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF)

År:

2022

Rapportserie

Tilskudd til utstyr i yrkesfaglige utdanningsprogram ble utdelt i 2021. Oslo Economics og Samfunns- og næringslivsforskning evaluerer ordningen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Målet er å undersøke hvilke modeller for finansiering av utstyr som utløser fylkeskommunal finansiering, og som er bærekraftige over tid.

Dette er den første av i alt to rapporter. Sluttrapporten kommer i 2023.

Hovedfunn

- Det varierer hvordan fylkeskommuner og skoler opplever utstyrssituasjonen i fag- og

yrkesopplæringen.

- Det er delte meninger om gaver fra næringslivet skal bidra til utstyr ved skolene.
- Skolene samarbeider lite om utstyr.
- Tilskuddsordningen vil føre til økte investeringer i utstyr på kort sikt.

Variasjon i hvordan fylkeskommuner og skoler opplever utstyrssituasjonen

Det er variasjon i hvordan fylker og skoler opplever utstyrssituasjonen i fag- og yrkesopplæringen. Mange skoler har et stort og vedvarende utstyrsbehov, fordi utstyr må oppdateres med jevne mellomrom. Ordninger som åpner for å øke investeringer vurderes derfor som positivt av mange, fordi det gir et løft i utstyrssituasjonen.

En kartlegging av utstyrssituasjonen i videregående opplæring fra 2016 hadde tilsvarende funn: Den viste at det er store forskjeller i hvordan skolene vurderer utstyrssituasjonen, og at enkelte utdanningsprogram opplever situasjonen som utfordrende.

Rapporten peker på at det har et stort behov for å skifte utstyr de siste årene, både på grunn av teknologisk utvikling og fagfornyelsen i 2020. Utstyrsbehovet på ulike utdanningsprogram avhenger av læreplanene: Eksempelvis bruker ikke helse- og oppvekstfag kostbart utstyr i samme omfatning som teknikk og industri.

Noen av skolene som opplever utstyrssituasjonen som akseptabel, har enten nylig fått oppgradert utstyret sitt gjennom nybygg eller renovering, eller som følge av fylkeskommunale initiativer eller initiativer internt på skolene.

Om ordningen

Høsten 2021 lyste Utdanningsdirektoratet ut 77 millioner kroner gjennom tilskuddsordning for bedre utstyr på yrkesfaglinjene i videregående skole. Bakgrunnen er at regjeringen i tråd med Granavolden-plattformen vil «utvikle modeller som bidrar til oppdatert og kvalitetssikret utstyr».

Det ble utviklet to tilskuddsmodeller – modell A og modell B. I modell A dekkes 70 prosent av investeringen av statlig tilskudd, mens egenandelen, som skolen må dekke selv, er 30 prosent. Modell B er en såkalt gaveforsterkningsmodell, og stiller krav om ekstern finansiering på minimum 15 prosent av den totale kostnaden av utstyret det søkes midler til. Skolens egenandel er på 15 prosent av kostnaden. Begge modellene gir statlig tilskudd på mellom 0,2 og 1,5 millioner kroner.

Ved søknadsfristens utløp var det kommet inn 282 søknader om tilskudd til investeringer i utstyr fra 121 skoler. Etter loddtrekning fikk 67 skoler tildelt investeringsmidler gjennom ordningen. 55 prosent av søknadene fikk tildelt tilskudd. Gjennomsnittlig tilskudd per skole var 1,2 millioner kroner.

Delte meninger om at gaver fra næringslivet skal bidra til utstyr ved skolene

Noen skoler har tilgang på utstyr gjennom næringslivet, for eksempel ved at de deler eller arver utstyr fra bedrifter.

Rapporten viser at de fleste skolene er positive til tilskuddsordningen, men erfaringene varierer. Flere er skeptiske til modell B, hvor det i tillegg til egenandel, skal være et eksternt bidrag (gaveforsterkningsmodell). Denne skepsisen ble blant annet begrunnet med manglende tilgang på relevante samarbeidspartnere, risiko for at næringslivet legger uønskede premisser for skolenes undervisningstilbud, samt konkurransevridding. Det krever tid og forutsigbarhet for å etablere gode samarbeid med eksterne aktører. På den andre siden viser rapporten at en modell med et eksternt bidrag muliggjør større utstyrsinvesteringer og skaper valgfrihet for skolene.

Blant skolene som søkte og fikk tildelt midler fra modellen som krevde et eksternt bidrag, hadde de fleste enten allerede et samarbeid med arbeidslivet før utlysningen, eller en tydelig plan for fremtidig samarbeid som ble fremskyndet som følge av utlysningen.

Det er lite utstyrssamarbeid mellom skoler

Det varierer hvor mye skoler samarbeider om utstyr. Rapporten peker på at den vanligste årsaken er store geografiske avstander mellom skoler som tilbyr samme utdanningsprogram. I noen tilfeller deler elevene på utstyr ved at de reiser mellom skolene.

Det er også vanskelig å dele på utstyr dersom skolen bruker det gjennom hele skoleåret.

Tilskuddsordningen vil føre til økte investeringer i utstyr på kort sikt

Rapporten peker på at tilskuddsordningen har ført til at mange skoler har kunnet gjennomføre investeringer de ikke ellers hadde hatt ressurser til. Ordningen har gitt et etterlengtet løft i yrkesfaglig utdanning. Noen opplever at ordningen har satt søkelys på behovet for utstyrsinvesteringer i yrkesfaglig utdanning, hvilket i seg selv kan bidra til økt investeringsvilje.

Samtidig viser rapporten at mange av skolene som ikke fikk tildelt midler, ikke har kunnet gjennomføre den planlagte utskiftingen av utstyr.

Det er mer usikkert hvilke effekter tilskuddsordningen har på investeringstakten og -nivået på lengre sikt. Rapporten peker på at en årlig tilskuddsordning vil kunne bidra til enklere planlegging og økt forutsigbarhet for skolene, og vil kunne bidra til bedre og mer langsiktige investeringsplaner.